tas būtina atidengti pamatus per visą jų perimetrą.

The Investigation Arsenalo St. 1 at the Vilnius castle site

In 2018, a field survey was conducted in the Natural Museum of Lithuania courtyard, which lies on the grounds of the Vilnius castles along with their fortifications, buildings, and structural remnants. Roughly 880 m^2 were surveyed using georadar and 13 trial trenches, which were from 2.14 m^2 to 26 m^2 in size, a total of 164 m^2 (Fig. 1). The excavation was conducted down to the level of the masonry walls or existing utility lines. The depth of the trenches varied from 40 cm to 2.75 m. 18th–20th-century fill layers predominated in them; in places probing reached earlier layers, which should be connected with the wooden city, but they were not excavated. Over 700 15th–20th-century finds, the bulk of which consisted of household pottery and structural ceramics, were collected. Coins (mostly John II Casimir shillings and their planchets), bullets from various periods, empty cartridges, shell fragments, grey sandstone and granite architectural elements, and various everyday items were also found (Fig. 7). It was determined that to the N part of service building II as well as the N and central connecting buildings were narrow (4–5 m wide), gallery-type structures (Figs. 2, 3). The foundations of the connecting buildings were laid in different stages rather than all at one time (Figs. 5, 6). The S part of service building II was wider, its foundation could have been 9–10 m wide (Fig. 4). The steps leading to the suspected cellar was discovered in the N part of the castellan's house.

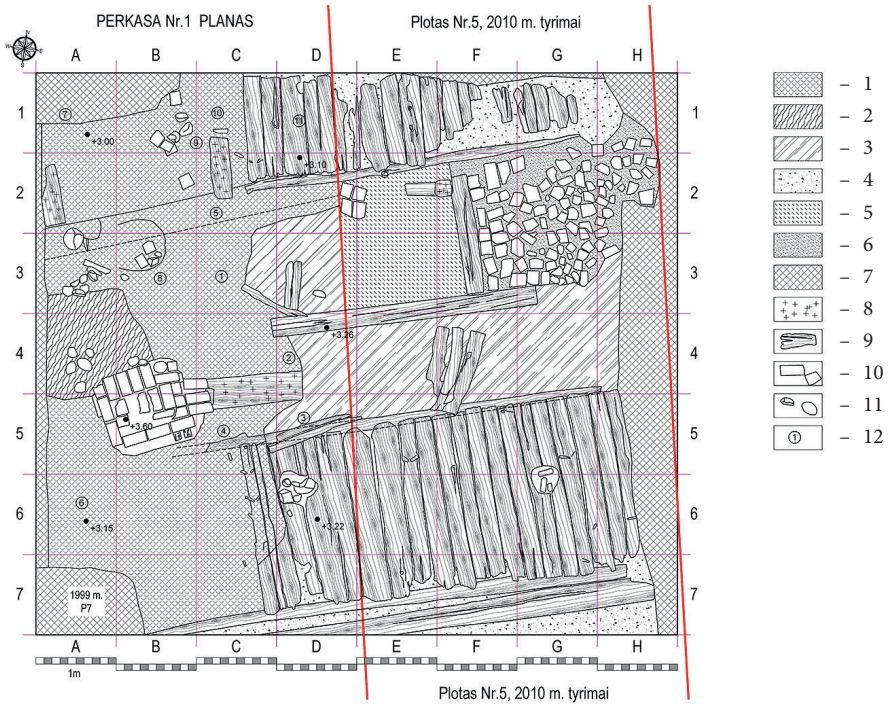
Gintautas Zabiela,
Rokas Kraniauskas

Tyrimai Klaipėdos piliavietėje

Klaipėdos piliavietėje, Š kurtinos vietoje įrengiamoje MLIM parodų salėje numatoma *in situ* eksponuoti senosios Klaipėdos medinio užstatymo fragmentą. 2018 m. balandžio mėnesį BRIAI vykdė šio fragmento archeologinius tyrimus. Tam čia buvo paliktas keturkampis 8x7 m dydžio (56 m^2) neužbetonuotas plotas. Šio ploto R dalis (28 m^2) tyrinėta 2010 m., aptiktos medinės konstrukcijos fiksuotos, konservuotos ir vėl užpiltos (*ATL 2010 metais*, 2011, p. 199–210). 2018 m. tirta V dalis (perkasa 1) ir vėl atidengta 2010 m. tyrinėta dalis (1 pav.). Aptiktą medieną tyrimų eigoje konservavo MLIM specialistai.

Šioje vietoje archeologiniai tyrimai vykdyti jau tris kartus. Be minėtų 2010 m. tyrimų, V. Žulkus 1999 m. tyrinėjo 2018 m. perkasos 1 PV kampą (ploto 7 ŠR kampas). Tuomet čia fiksuoti 7 užstatymo horizontai (tiriant 2016 m. paaiškėjo, kad apatinio horizonto akmenų grindinys yra natūralios kilmės – išplauta morena ir realiai liko 6 horizontai). 2018 m. tirtas sluoksnis tada fiksuotas kaip horizontas 3, dendrochronologiškai datuotas 1517–1521 m. (tyrė Mindaugas Brazauskas) (*ATL 1998 ir 1999 metai*s, 2000, p. 364–369). 2016 m. medinės pastatų ir grindinio struktūros priskirtos XV a. horizontui 1, kuris datuotas tipologiniu metodu (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 183–193).

2018 m. tirta ***perkasa 1*** sujungta su 2010 m. tirto ploto 5 analogiška 7x4 m (28 m^2) dydžio dalimi (iš viso 56 m^2). Tyrimai vykdyti atodangos V dalyje, 7x4 m dydžio plote, kur įsigilinta iki 30 cm gylio nuo dabartinių statybų metu suformuoto paviršiaus (H_{abs} 3,35 m). Tyrimų

1 pav. Perkasos 1 planas: 1 – pilko molio asla; 2 – kalkių skiedinys; 3 – ruda organinė medžiaga – sudūlėjęs medis; 4 – pilkšvai ruda žvyringa žemė; 5 – pilka žemė; 6 – pilka smėlinga žemė; 7 – perkasimai; 8 – angliukai; 9 – mediena; 10 – plytos; 11 – akmenys; 12 – radiniai (1 – molinis pasvaras (?); 2 – alavinio smeigtuko (?) galvutė; 3 – bronzinis apkalas; 4 – bronzinės segės lankelio fragmentas; 5 – kaulinis adiklis; 6 – geležinis arbaletinės strėlės antgalis; 7 – geležinis remontinis laivo apkalas; 8 – bronzinis žvangutis; 9, 10 – akmeniniai pasvarai; 11 – kaulinis adiklis (?)). R. Kraniausko brėž.

Fig. 1. Plan of Trench 1: 1 – grey clay packed earth floor; 2 – lime mortar; 3 – brown organic material – rotten wood; 4 – greyish brown gravelly soil; 5 – grey soil; 6 – grey sandy soil; 7 – redug area; 8 – charcoal; 9 – wood; 10 – bricks; 11 – stones; 12 – finds (1 – a clay net weight (?); 2 – the head of a tin pin (?); 3 – a bronze fitting; 4 – a fragment of a bronze brooch shank; 5 – a bone net needle; 6 – an iron crossbow bolt; 7 – an iron repair fitting for a boat; 8 – a bronze crotal; 9, 10 – stone net weights; 11 – a bone net needle (?)).

pabaigoje prie jos prijungta ir 2010 m. atkasta atodangos R dalis. 2018 m. perkasoje surasti 22 ypatieji radiniai (tarp jų 2 geležiniai arbaletinių strėlių antgaliai, 2 akmeniniai pasvarai), 39 geležinės vinys, 118 buitinės keramikos šukių, 224 gyvulių kaulai. Iš radinių pažymėtinas rečiau aptinkamas kaulinis 9,8 cm ilgio adiklis su skylute bei puodo dangtelio fragmentas. Daugumą keramikos sudaro pilkos molio masės vietinės gamybos puodų profiliuotu pakraštėliu neornamentuotos šukės. Importinių šviesiai pilkos kietos masės šukių rasta vos 8 (7 % visų).

Perkasoje 1 dominuoja tamsiai ruda homogeniška žemė, susidariusi iš sudūlėjusios organikos – medienos ar skiedrų. Jos sluoksnis 5–30 cm storio. Šiame sluoksnyje surinkta dauguma XV a. datuojamų radinių bei gyvulių kaulų. Kv. 4–5D po ruda žeme fiksuotas 10–15 cm storio perdegusio molio tinko sluoks-

2 pav. Perkasos 1 bendras vaizdas tyrimų pabaigoje iš ŠR. R. Kraniausko nuotr.

Fig. 2. General view of Trench 1 at the end of the investigation, as seen from the NE.

nis, kompaktiškai sukritęs tarp medinių grindų lentų ir sienojo (1 pav.). Kv. 5A šalia židinio, po ruda žeme buvo 5–10 cm storio kompaktiškas degėsių ir pelenų sluoksnis.

Eksponavimui išvalytos 6 struktūros: židinys, asla, medinės kaladės, dvejos grindys ir sienojai (2 pav.). Židinio viršaus altitudė H_{abs} 3,60 m. Jis stačiakampio formos, 110x95 cm dydžio, suformuotas iš raudono molio plytų ir puspl yčių. Plytos daugmaž vienodo dydžio – 29,5–30 cm ilgio, 13,8–14,5 cm pločio, 7–8 cm aukščio. Rišamoji plytų medžiaga erodavusi. Pakura buvusi iš ŠR pusės, suformuota iš 3 išilgai sudėtų plytų. Degimo kamera 71x47 cm dydžio, perimetru apsupta vienos eilės plytų, kurios ŠV pusėje dėtos galais, kitose pusėse šonais. Židinio PR kampe aptikti du mediniai apie 10x8 cm ir 10x5 cm skersmens tašeliai, kurių išsikišę apie 15 cm ilgio galai, nusitęsiantys po židiniu, panaudoti stabilizuoti židinio struktūrai.

Židinio ŠV pusėje buvusi virtuvės funkcinė zona. Čia H_{abs} 3,15 m lygyje 1,35x1,25 m dydžio plote suformuotos kalkių skiedinio grindys. Pilko molio asla, fiksuota per visą ploto ilgį, prisišlieja prie medinių lentų struktūrų. Tai buvę pastato grindys. Aslos paviršius nelygus, grublėtas, išmintas, per 25 cm aukštesne P dalimi. Aslos molis iki 14 cm storio.

Ant aslos rastos 2 sudegusios kaladės. Viena jų buvo kv. 5A, H_{abs} 3,20 m lygyje, 74x24x7 cm dydžio, kita, 73x24x14 cm dydžio, aptikta kv. 1–2C, H_{abs} 3,15 m lygyje. Kaladės, tikėtina, laikė pastato konstruktyvo elementus.

Medinis 22x22 cm storio pušinis sienojas aptiktas dar 2010 m. 2018 m. atkastas jo PV galas, kartu su juo bendras sienojo ilgis yra 3,32 m. Jis orientuotas ŠR–PV kryptimi (75–

255°). Sienojo gale, viršutinėje jo plokštumoje padaryta išilginė 72x7,5x3,5 cm dydžio išpjova (griovelis).

Pirmosios medinių lentų grindys aptiktos taip pat 2010 m., H_{abs} 3,10 m (3 pav.). 2018 m. atidengta PV struktūros tąsa į PV. Nustatyta, kad jos pušinės, apdūlėjusiais kraštais, 17–30 cm pločio, 2–5 cm storio. Iš viso 1,26 m pločio atkarpoje atidengtos 6 lentos. Kv. 5–6C ant medinių grindų uždrėbta molio asla. Lentos galais klotos ant skersinių vidutiniškai 16x16 cm storio kvadratinio skerspjūvio sijų. Bendras struktūros ilgis apie 5 m (su 2010 m. tirta atkarpa), plotis – apie 2,4 m. Grindys orientuotos ŠR–PV kryptimi (75–255°). Iš PR pusės prie jų priglausta antra sija, kurios ties H_{abs} 3,15 m atkastas tik paviršius. Ji 22 cm pločio, išlikęs ilgis – 4,96 m.

Antrosios medinės grindys taip pat buvo aptiktos 2010 m. 2018 m. atkasta tik jų tąsa į PV. Jos yra apie 3 m į ŠV nuo pirmųjų medinių grindų. Grindų lentos atidengtos po mėšlo sluoksniu, H_{abs} 3,12 m lygyje. Jos apdūlėjusiais kraštais, pušinės, plotis įvairuoja tarp 17 ir 30 cm, 1–3 cm storio. Iš viso 1,09 m pločio atkarpoje aptiktos 5 lentos. Kv. 1–2C grindys gražiai suleistos su asla, PR galais atremtos į skersinę siją, kuri vidutiniškai 17x17 cm skersmens, 4,22 m ilgio. Bendras grindų ilgis 4,15 m, įskaitant 2010 m. tirtą atkarpą. Jos orientuotos taip pat kaip ir pirmosios grindys.

Iki galo atidengus struktūras nustatyta, kad tai XV a. pastato priklausiniai (2010 m. manyta, kad rastas kelio grindinys) – pastato grindys ir jų lygyje išlikę vienalaikiai karkasinės konstrukcijos pastato elementai (4 pav.). Visas pastato perimetras nežinomas, nes išlikęs tik jo PR sienojus. Pastatas buvo orientuotas ŠR–PV (75–255°) kryptimi. 2018 m. atkasta pastato PV dalis – buitinės paskirties erdvė, grįsta moline asla. Joje įrengtas atviro tipo plytų židinys. Į ŠR nuo šios patalpos, ties pastato viduriu buvęs koridorius, pastatą dalijęs į dar dvi erdves ar patalpas. Medinėmis lentomis pastato P pusėje buvo grįsta gyvenamoji ar miegamoji patalpa. Pastato ŠR dalyje buvusios mažesnės ūkinės paskirties patalpos. Tikėtina, kad pastatas degė ir sugriuvo.

2018 m. Klaipėdos piliavietės tyrimai iš esmės užbaigė jos antrąjį tyrimų ir regeneracijos etapą, prasidėjusį 2007 m., kai buvo atkurtas užpiltas R griovys (*ATL 2007 metais*, 2008, p. 226–230). Jo metu iš piliavietės teritorijos pašalinti tarybiniai pastatai, atkurtos ir pritaikytos visuomeninėms reikmėms R ir Š kurtinos. 2019 m. dar numatoma iškelti piliavietę kertančią Priešpilio gatvę už jos ribų (į gynybinio griovio pusę), tačiau ji bus nutiesta XX a. pradžioje užpilto griovio vietoje, tad didesnių archeologinių atradimų tikėtis sunku.

The Investigation at the Klaipėda Castle Site

At the Klaipėda castle site in 2018, BRIAI excavated 28 m^2 and redug another 28 m^2 from the 2010 site (Fig. 1) in a part of the old Klaipėda wooden city foreseen to be displayed *in situ* in the MLIM exhibition hall being built at the site of the N curtain wall. The investigation yielded 22 special finds (2 iron crossbow bolts, 2 stone net weights, a bone net needle, etc.), 39 iron nails, 118 sherds of household pottery, 224 animal bones, and six 15th-century structures: a hearth, a packed earth floor, a log structure, two wooden floors, and timbers (Fig. 2–4). The excavation of this trench essentially ends the investigation, which began in 2007, of this stage of the Klaipėda castle site.

3 pav. Naujai atkasta 2010 m. ploto 5 dalis iš Š. R. Kraniausko nuotr.

Fig. 3. The redug part of 2010 Trench 5 as seen from the N.

4 pav. Bendras 2018 m. tyrinėto ploto vaizdas iš R. R. Kraniausko nuotr.

Fig. 4. General view of 2018 excavations as seen from the E.